

**MINISTERIEEL BESLUIT HOUDENDE
BESCHERMING ALS MONUMENT, STADS- OF DORPSGEZICHT**

**DE VLAAMSE MINISTER VAN BINNENLANDSE AANGELEGENHEDEN,
AMBTENARENZAKEN EN BUITENLANDS BELEID,**

Gelet op het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij decreten van 22 februari 1995 en 8 december 1998;

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus 1988, inzonderheid artikel 6, § 1, I, 7 ;

Gelet op het besluit van de Vlaamse regering van 13 juli 2001 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse regering;

Gelet op het ministerieel besluit van 14 juni 2001 houdende ontwerp van lijst van voor bescherming vatbare monumenten, stads- en dorpsgezichten;

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van 02 mei 2002,

BESLUIT :

Artikel 1. Wordt beschermd, overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976, gewijzigd bij decreten van 22 februari 1995 en 8 december 1998:

Omwille van het algemeen belang gevormd door zijn historische en historische, in casu architectuurhistorische waarde:

- als monument:

WOONTOREN IN HAMAL, gelegen te

Tongeren (Tongeren),

bekend ten kadaster:

Tongeren, 14e afdeling, sectie B, perceelnummer(s) 47P.

Omwille van het algemeen belang gevormd door zijn historische en historische, in casu architectuurhistorische en socio-culturele waarde:

- als dorpsgezicht:

OMGEVING WOONTOREN, gelegen te

Tongeren (Tongeren),

bekend ten kadaster:

Tongeren, 14e afdeling, sectie B, perceelnummer(s) 46E, 47N.

Art. 2. Het algemeen belang dat de bescherming verantwoordt, wordt door het gezamenlijk voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

Historische waarde van het monument:

De woontoren van Hamal was de herenwoning van het leengoed de burg, afhankelijk van de leenzaal van Rutten, een Brabants leen. Het goed wordt geciteerd vanaf de vroege 13de eeuw, de beschrijving van een door middel van een veilige kelder versterkte toren verschijnt voor het eerst in de 14de eeuwse kroniek van J. de Hemricourt, over de strijd tussen de Awans en de Waroux (1298-1335). De toren wordt hier geassocieerd met Aynchon de Hognoul, bastaard van de Awans, die een telg van de Hamals in een tweegevecht doodde. Het gebouw kan dan ook worden beschouwd als een provocatie ten aanzien van de zeer nabije Hamal, een vrijheerlijkheid. Na de bastaard zwijgen de bronnen over de toren. In 1349 kreeg Hamal de voorgedij over Rutten toegewezen, waardoor een switch in de leenovereenkomsten niet onwaarschijnlijk is. De toren wordt in elk geval pas opnieuw letterlijk geciteerd in 1527, deze keer als leen van de familie van Streels. Deze deden het goed om financiële redenen van de hand omstreeks 1595, waarna het aan de familie Arckens toebehoorde. Zij zouden het oude leengoed kopen tijdens het Frans bewind. Telgen van de familie hebben het nog steeds in bezit.

Historische, in casu architectuurhistorische waarde van het monument:

Vierkante woontoren op een basis van regelmatige silexblokken, mergelsteen voor de hoger gelegen gedeelten, ijzerzandsteen voor de details (hoekkettingen, boogconstructies, consoles). Interne balkgaten duiden de verschillende verdiepingen aan. De globale indeling en functionaliteit van de ruimten kunnen grosso modo uit concrete bouwsporen worden afgeleid. Het gelijkvloers en de eerste verdieping zijn grotendeels blind, en fungeerden als kelders, waaronder de fameuze bome waarover de 14de eeuwse chroniqueur de Hemricourt uitweidt. Sporen wijzen op het bestaan van een trap van de tweede kelder naar de tweede verdieping, waar zich het woonvertrek bevond. Hier zijn nog steeds de meeste vensters geconcentreerd, waaronder één met zitbankjes, alsook een duidelijk te identificeren deur. Externe balkgaten wijzen op de aanwezigheid van een platform, dat ter hoogte van de deur kon worden opgericht en gefixeerd. Het woonvertrek, dat mogelijks ooit door een tussenschot was onderverdeeld in kleinere ruimten, omvat sporen van een haard, een latrine, lavabo, nissen en een trap naar de derde verdieping. Deze laatste ging grotendeels verloren door de constructie van een zadeldak in een latere fase.

De historische, in casu architectuurhistorische en sociaal-culturele waarde van het dorpsgezicht:

De woontoren is ingeplant temidden van een laagliggende akker, op 20 meter van de Ezelsbeek, een bijrivier van de Jeker. De toren dateert waarschijnlijk uit de late 13de tot vroege 14de eeuw en is als sprekende provocatie ten aanzien van het nabije kasteel en gehucht van Hamal een markante getuige van een groots feodaal verleden. Als ruïne staat de toren - samen met het 19de eeuwse tramhuisje in de buurt - ook symbool voor een pittoresk dorpsverleden. Beide gebouwen staan daarenboven geïsoleerd temidden van weidegrond en vormen alsoo vanuit verschillende hoeken een markant richtpunt.

Art. 3. Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

- A. De beschikkingen van het besluit van de Vlaamse regering van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten (Belgisch Staatsblad 10 maart 1994).

Brussel, 25-06-2002

Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden,
Ambtenarenzaken en Buitenlands Beleid,

Paul VAN GREMBERGEN